

Антоніна Юріївна САРАНЮК

аспірантка кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: antonina.saraniuk@mail.ru

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Саранюк, А. Ю. Ефективність тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства [Текст] / Антоніна Юріївна Саранюк // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 2. – С. 192-199. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Тарифна політика є одним із найскладніших питань сфери житлово-комунального господарства, адже вона здійснює вплив не тільки на фінансово-економічний стан галузі, але й макроекономічну ситуацію в країні загалом: неефективне витрачання бюджетних коштів на оплату імпортованих енергоносіїв, насамперед – природного газу, неможливість залучити кошти міжнародних фінансових організацій для підтримки фінансової стабільності в державі, посилення боргової залежності нашої країни та відсутність коштів для здійснення соціальних програм. Унаслідок недосконалої тарифної політики спостерігається небезпечна динаміка постійного погіршення фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства.

Мета. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства України в сучасних умовах.

Метод (методологія). У процесі дослідження використовувались такі методи: узагальнення, аналіз, порівняння, синтез, індукція, статистичний аналіз.

Результати. Проаналізовано основні проблеми тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства, що ускладнюють реалізацію вимог чинного законодавства щодо забезпечення тарифами економічно обґрунтованих витрат на виробництво, транспортування та постачання житлово-комунальних послуг. Оцінено ефективність діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Розглянуто негативні наслідки недосконалості механізму формування тарифів на комунальні послуги як для споживачів, так і для виробників. Обґрунтовано та розроблено рекомендації щодо забезпечення ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Надано пропозиції щодо вдосконалення тарифоутворення з метою наближення тарифів до рівня, відповідного економічно обґрунтованим витратам на їх виробництво, транспортування та постачання.

Ключові слова: тарифна політика; економічна ефективність; економічно обґрунтований тариф; житлово-комунальне господарство; витрати; комунальні послуги.

Antonina Yuriivna SARANIUK

PhD Student,
Department of Management and Public Administration,
Ternopil National Economic University
E-mail: antonina.saraniuk@mail.ru

EFFECTIVENESS OF TARIFF POLICY AT THE OF HOUSING AND MUNICIPAL SERVICES ENTERPRISES

Abstract

Introduction. Tariff policy is one of the most difficult areas for housing and municipal services, as it has an impact not only on financial and economic state of the branch, but also on the macroeconomic situation in the country as a whole: inefficient spending of budget funds for imported energy payment, especially for natural gas, inability to

---

raise funds from international financial institutions to support financial stability in the country, increased indebtedness of our country and the lack of funds for social programs. Due to imperfect tariff policy one can see dangerous dynamic of continuous deterioration of financial and economic state of housing and municipal services.

Aim. The aim of research is to substantiate theoretical positions and to develop practical recommendations to ensure the efficiency of tariff policy on housing and municipal services of Ukraine in modern conditions.

The method (methodology). During the process of study the following methods have been used: method of synthesis, method of analysis, method of comparison, method of synthesis, method of induction, statistical analysis method.

Results. It has been analysed the basic problem of tariff policy on housing and municipal services. They complicate the implementation of current legislation as for the ensuring with the tariffs of the economically justified cost on production, transportation and supply of utility services. Estimation of efficiency of housing and municipal services is given. The negative consequences of the imperfections of the tariffs formation mechanism for municipal services for both consumers and producers are considered. Recommendations to ensure the efficiency of housing and municipal services were grounded and developed. The proposals for improvement of tariff formation with the aim to bring tariffs to the level of appropriate economically justified costs for their production, transportation and delivery are worked out.

Keywords: tariff policy; economic efficiency; economically-justified tariff; housing and communal utility services; costs; utilities.

JEL classification: D42

Вступ

Стан тарифної політики України протягом багатьох років залишається незмінним та є предметом гострих публічних розглядів. У засобах масової інформації з'являється чимало публікацій щодо зростання тарифів на житлово-комунальні послуги, незадоволеності мешканців та неприпустимості їх подальшого зростання.

Тарифна політика сьогодні не дозволяє забезпечити повною мірою вимоги чинного законодавства до формування економічно обґрунтованих тарифів на виробництво, транспортування, постачання теплової енергії.

Значною проблемою підприємств житлово-комунального господарства є їх постійна збитковість; зношеність основних засобів; зростання дефіциту обігових коштів, що призводить до збільшення кредиторської заборгованості на спожиті енергоносії; дебіторська заборгованість; непривабливість для зовнішніх інвесторів. Як наслідок цього – істотне відставання галузі в темпах проведення ринкових реформ, неможливість забезпечити задовільну якість послуг, що надаються. Відсутність фінансових ресурсів навіть для простого відтворення основних засобів призводить до численних аварій, які відбуваються все частіше, а їх наслідки стають все серйознішими.

Основною складовою ефективною діяльністю підприємств житлово-комунального господарства є збалансована тарифна політика, здатна задовольнити інтереси усіх учасників надання та споживання житлово-комунальних послуг.

Питання тарифної політики активно обговорюються серед спеціалістів, як теоретиків, так і практиків, а також, що вкрай важливо, самими споживачами, оскільки ця проблема торкається без винятку всіх. Обґрунтованість і доцільність функціонування тарифної політики висвітлено у роботах: А. Л. Ігольника, З. П. Коровіної, Г. І. Онищук, Г. М. Філюка, В. І. Чижа.

Зокрема В.І Чижа критично аналізує сформовану систему управління витратами в галузі і через її вдосконалення бачить основний напрямок оптимізації тарифної політики [1, с. 56].

Г. Онищук пропонує встановити єдину систему нормування, а також обґрунтовує методику розрахунку собівартості і тарифів на послуги водопостачання та водовідведення на основі принципів маржинального аналізу [2, с. 23].

У статті З. П. Коровіної та А. Л. Ігольника йдеться про необхідність при формуванні тарифної політики враховувати соціальну справедливість та платоспроможність населення [3, с. 219].

Г. М. Філюк розглядає фінансово-економічні аспекти тарифної політики на ринках природних монополій [4, с. 55].

Незважаючи на значну кількість публікацій, окремі питання забезпечення ефективності тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства залишаються недостатньо висвітленими.

Мета та завдання статті

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розроблення рекомендацій щодо забезпечення ефективності тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства України. Для

досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: проаналізувати проблеми тарифної політики на підприємствах житлово-комунального господарства; виявити негативні наслідки недосконалості механізму формування тарифів на комунальні послуги для споживачів та виробників; обґрунтувати напрямки вдосконалення тарифоутворення на підприємствах житлово-комунального господарства України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Однією з основних проблем щодо реформування житлово-комунального господарства залишається питання формування та встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги. Останніми роками в Україні зроблено чимало кроків для врегулювання питань тарифоутворення у сфері житлово-комунального господарства, однак ситуація складається таким чином, що на невідповідність очікуванням скаржаться не лише споживачі житлово-комунальних послуг, але і виробники. І якщо перші вважають, що тарифи надто високі, то виробники житлово-комунальних послуг заперечують це із посиланням на те, що тарифи не відшкодовують економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво.

Встановлення тарифів у галузі житлово-комунального господарства має певні закономірності та здійснює суттєвий вплив на ефективність діяльності підприємств галузі. Відсутність ринкових механізмів у цій сфері не дає змоги привести тарифи до рівня, який би забезпечив підприємствам житлово-комунального господарства відшкодування витрат, а загальноекономічна ситуація в нашій державі нині не дозволяє вирішити ці проблеми ринковими методами, враховуючи недостатній рівень доходів громадян [5].

Концепція ціноутворення на послуги житлово-комунального господарства повинна бути побудована на широкому розумінні тарифу. Тариф – це розмір плати в розрахунку на одиницю послуги певної якості, що забезпечує відшкодування з боку споживача обґрунтованих витрат економічної діяльності підприємства та прибутку [6].

Під економічно обґрунтованими тарифами прийнято розуміти мінімально можливі тарифи, що є фінансовою основою поточного виробництва житлово-комунальних послуг та відповідають затвердженим параметрам якості з урахуванням витрат на розвиток підприємства.

Але визначення тарифу має враховувати також соціальний аспект і особливості функціонування житлово-комунальної сфери загалом, а тарифна політика – спиратися на платоспроможний попит населення та інших споживачів послуг.

Основним документом, який встановлює взаємовідносини між учасниками ринку житлово-комунальних послуг, є Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004 року №1875-IV. Статтею 31 передбачено, що тарифи на житлово-комунальні послуги затверджуються у розмірі, не нижчому рівня економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних з їх наданням [7]. Але сьогодні в житлово-комунальному господарстві склалася така ситуація, що тарифи на послуги з централізованого опалення в жодному з обласних центрів України не відшкодовують підприємствам фактичних витрат на їх надання, а середній рівень відшкодування становить 70 %. Найвищий рівень відшкодування витрат на послуги з централізованого водопостачання у місті Чернівці та становить 84 %, а на послуги з водовідведення у місті Тернопіль – 87 % [5].

Ситуація, що склалася, є результатом того, що тарифи на житлово-комунальні послуги тривалий час не переглядалися, незважаючи на те, що вартість енергоносіїв постійно зростає, також відбувається і зростання вартості матеріалів та сировини.

За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на рис. 1 наведено основні порівняльні дані щодо заборгованості підприємств житлово-комунального господарства в період з 2011 по 2014 роки. Дебіторська заборгованість підприємств житлово-комунального господарства за цей період збільшилась на 4,4 млрд грн або на 22 %. Кредиторська заборгованість зросла на 1,8 млрд грн або на 15 %.

У період з 01.01.2013 р. по 01.01.2014 р. загальна сума дебіторської заборгованості підприємств галузі збільшилась на 415,0 млн грн (або на 3,1 %) та складає 13,6 млрд гривень.

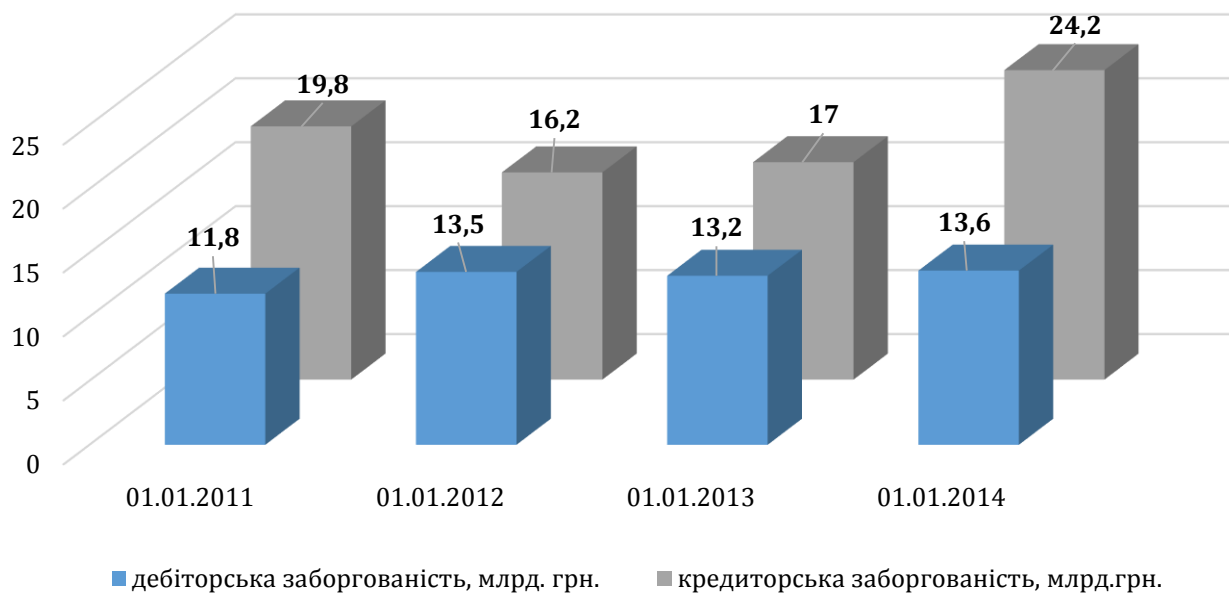
Найбільший обсяг дебіторської заборгованості у Харківській (2 033,4 млн грн), Дніпропетровській (1 173,3 млн грн) областях та м. Києві (2 857,0 млн грн), найменший – у Чернівецькій (56,5 млн грн) та Тернопільській (76,4 млн грн) областях.

За видами споживачів дебіторська заборгованість розподіляється наступним чином: населення (68 % від загальної заборгованості); пільги та субсидії (4 % від загальної заборгованості); державні бюджетні установи (1 % від загальної заборгованості); місцеві бюджетні установи (9 % від загальної заборгованості); інші споживачі (17 % від загальної заборгованості).

Сума кредиторської заборгованості в період з 01.01.2013 р. по 01.01.2014 р. збільшилась на 42,3 % або на 7,2 млрд грн і склала 24,2 млрд гривень.

Заборгованість за енергоносіями у загальній сумі кредиторської заборгованості складає 16,7 млрд грн (або 69 %), у тому числі за газ – 14,3 млрд грн, за електроенергію – 2,4 млрд гривень.

Найбільший обсяг кредиторської заборгованості у Харківській (3 763,0 млн грн), Дніпропетровській (1 604,4 млн грн) областях та м. Києві (5 041,5 млн грн), найменший – у Закарпатській (90,8 млн грн), Житомирській (111,1 млн грн) та Чернівецькій (126,3 млн грн) областях.

Рис. 1. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств житлово-комунального господарства за період з початку 01.01.2011 року [8; 9; 10].

Згідно із даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України підприємства житлово-комунального господарства станом на 01.01.2014 року зазнали збитків у розмірі 5023 млн грн, що на 2709 млн грн більше, ніж на 01.01.2013 року [9].

На сьогодні основні проблеми, які наявні у сфері житлово-комунального господарства, походять від встановлення тарифів нижче рівня витрат, незадовільної платіжної дисципліни населення, а також великої кількості пільг, що надаються державою.

Тому підприємства житлово-комунального господарства вимушені здійснювати свою діяльність в умовах тарифної політики, яка не здатна покривати витрати. Протягом багатьох років технічний стан підприємств характеризується застарілими технологіями, незадовільним технічним станом мереж та обладнанням і високим енергоспоживанням [5].

За наявних проблем споживачі житлово-комунальних послуг не можуть контролювати їх обсяг та кількість, а також вибирати ціну чи навіть відмовитись від них.

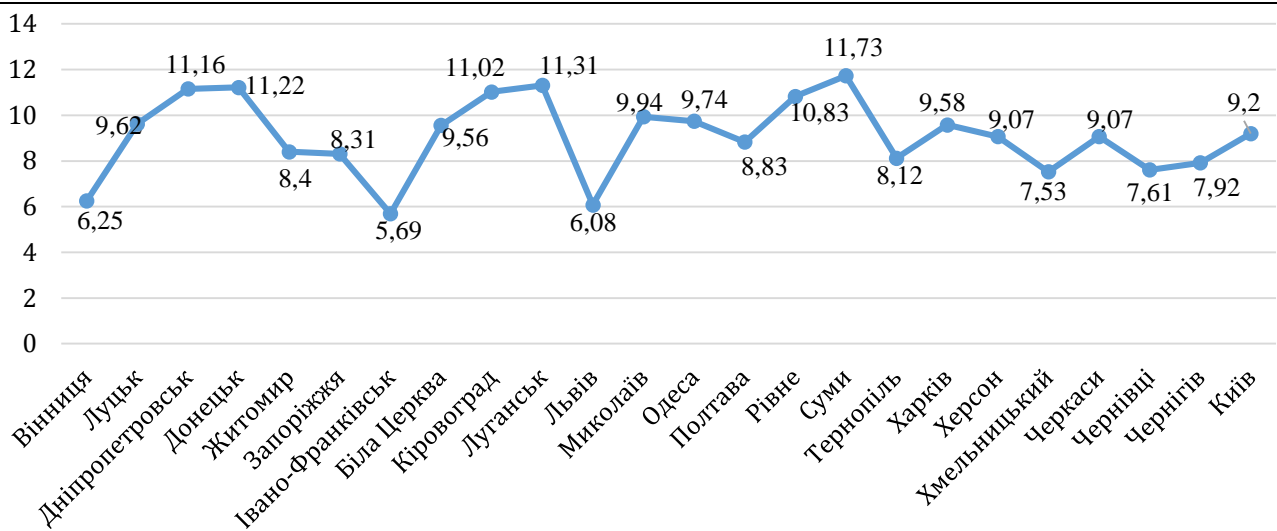
Процес формування тарифів є невід'ємною частиною процедури їх встановлення.

Цінова політика держави спрямована, з одного боку, на створення необхідних економічних гарантій для виробників житлово-комунальних послуг, а з іншого – на забезпечення соціальних гарантій населення [11].

На рис. 2 наведено інформацію про тарифи на послуги теплопостачання на базових підприємствах. Як видно з рисунку, найвищі тарифи встановлено в таких регіонах: Суми (11,73 грн /м²), Дніпропетровськ (11,16 грн /м²) та Кіровоград (11,02 грн /м²). Найнижчі тарифи: Івано-Франківськ (5,69 грн /м²), Львів (6,08 грн /м²) та Вінниця (6,25 грн /м²).

Формування витрат на виробництво житлово-комунальних послуг залежить від місцевих особливостей. Це насамперед кліматичні та геологічні умови, технічні і технологічні чинники, унаслідок цього тарифи не можуть бути однаковими для всіх населених пунктів. Тому формування тарифів дає змогу врахувати особливості відповідного населеного пункту, через це відбувається їх коливання як в окремих містах, обласних центрах, так і населених пунктах у межах однієї області [11].

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги» затверджено чинні порядки формування тарифів на послуги з теплопостачання, водопостачання та водовідведення [13]. Згідно з цією постановою виробники житлово-комунальних послуг здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат. Проте більшість комунальних підприємств не в змозі збалансувати планові та фактичні витрати. На це здійснює вплив декілька чинників, головний із яких тісно пов'язаний із технічним станом житлово-комунального господарства.

Рис. 2. Тарифи на послуги теплопостачання по базових підприємствах для населення станом на 01.01.2015 року (по регіонах)*

* Побудовано автором за даними [12].

Згідно з вимогами порядку формування тарифів, залучення витрат, пов'язаних із використанням палива та електроенергії, проводиться на підставі норм питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів, установлених відповідно до міжгалузевих, галузевих та регіональних методик та вимог законодавства з урахуванням особливостей технологічних процесів, які застосовуються на відповідному підприємстві [13]. При цьому існують граничні нормативи, під час планування витрат перевищувати які не дозволяється. Граничний відсоток втрат теплової енергії в мережі складає 13 %, а води – 30 % [5]. Більшість мереж та джерел тепла не мають засобів інструментального контролю теплових втрат, тому точна інформація про втрати відсутня. Оціночно вони складають не менше 30 %, а в дійсності можуть бути і більшими. Великі обсяги втрат тепла в теплових мережах пов'язані з їх незадовільним фізичним станом. На сьогодні зношеність магістральних і розподільчих мереж досягає 70 % їх загальної протяжності. Крім того, морально застарілі групові і центральні теплопункти мають недосконалі системи регулювання відпуску теплової енергії за температурою повітря. Це спричиняє додаткові втрати теплової енергії, які оцінюються у 10-15 %. Тобто сумарно тепловтрати від виробника теплоносія до споживача можна оцінити на рівні 40-45 %.

У результаті, щоб покрити збитки, підприємства житлово-комунального господарства змушені змінювати структуру тарифу та економити на матеріалах і послугах.

Унаслідок тривалої процедури встановлення тарифів, а також невідповідності тарифів економічно обґрунтованому розміру в тарифи практично не закладаються витрати на капітальний ремонт та модернізацію основних фондів, що призводить до неможливості подальшого розвитку підприємств житлово-комунального господарства.

Таким чином, для забезпечення ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства потрібно здійснити складний комплекс організаційно-економічних та технічних заходів.

Механізм формування тарифів повинен передбачати зміну тарифоутворення від простого підвищення тарифів на комунальні послуги до їх диференціації з урахуванням якості, фактичних обсягів теплоспоживання, надійності, енергоємності, регіону країни, часу доби, пори року.

При формуванні тарифів доцільно враховувати інвестиційну складову, яка на сьогодні в абсолютній більшості тарифів не закладена. А якщо і закладена – то вона часто не перевищує 2-3 % і йде на компенсацію витрат собівартості.

Враховуючи досвід Європи, а також країн Південної та Північної Америки, потрібно здійснювати перехід до стимулювального тарифоутворення. Цей підхід стимулює та змушує підприємства знижувати свої операційні витрати. Тобто регулятор при встановленні розміру тарифу і внесенні в нього достатньої інвестиційної складової повинен доводити до підприємства завдання щодо зниження витрат, що призведе до зниження тарифу для споживача. Підприємство отримає прибуток, а споживач – якісну послугу, ціна якої з часом не зростає і навіть може знижуватися. Показовим є приклад Британії, де в 1999 році тарифи було підвищено до рівня економічно обґрунтованих витрат, до яких додавалась інвестиційна складова. За рахунок здійснення цих заходів вдалося залучити приватні інвестиції, модернізувати галузь, знизити собівартість послуг і, як наслідок, на сьогодні населення витрачає на комунальні послуги менше, ніж до підвищення тарифів.

Важливим кроком до вдосконалення тарифної політики є формування механізму мотивації до енергозбереження – створення стимулів до економії та підвищення енергоефективності паливно-енергетичних ресурсів у теплоспоживачів та виробників теплової енергії.

Також потрібно здійснити упорядкування пільг та субсидій. Ліквідувати перехресне субсидування насамперед шляхом обмеження кола пільгових споживачів. Поетапно здійснювати заміну пільг та субсидій на адресні грошові виплати.

Тарифна політика повинна бути спрямована на зниження собівартості послуг через упровадження інноваційних ресурсозберігальних технологій, матеріалів, а також обладнання, які здатні знизити нераціональні витрати та забезпечити ефективне використання ресурсів.

З метою забезпечення ефективності тарифної політики необхідно встановити часові межі щодо обов'язкового перегляду Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, тарифів та мінімальні часові терміни їх дії. Необхідно внести зміни в структуру тарифів, до складу яких вносяться не усі витрати, які планує підприємство, а, враховуючи досвід Німеччини, тільки ефективні, тобто ті, які б існували за умов конкуренції, та ті, які ведуть до покращення якості послуг. При цьому слід ввести обмеження щодо залучення в структуру тарифу адміністративних витрат, а рентабельність розраховувати не на витрати, а на капітал [14].

Основною перевагою такого шляху є те, що не потрібно проводити кардинальних змін, а тільки забезпечити вдосконалення сучасного стану.

Необхідно здійснити децентралізацію функцій встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги та повернути ці функції органам місцевого самоврядування. Для забезпечення реалізації цього напрямку необхідно знову закріпити за Державною інспекцією України з контролю за цінами функції надання висновків щодо економічно обґрунтованих витрат, на підставі яких органи місцевого самоврядування будуть встановлювати тарифи (нині Державна інспекція України з контролю за цінами здійснює моніторинг, аналіз і дослідження динаміки цін (тарифів) і не має впливу на контроль за їх формуванням та встановленням) [15]. Також необхідно здійснити оптимізацію порядку формування тарифів шляхом заміни витратного методу формування тарифів на заохочувальні методи тарифного регулювання, зокрема методу встановлення граничного рівня ціни та методу встановлення граничного рівня доходу.

Як показує досвід зарубіжних країн, встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги органами місцевого самоврядування забезпечує більшу ефективність через те, що дозволяє враховувати особливості регіону країни та здійснювати ефективне збалансування інтересів споживачів та надавачів житлово-комунальних послуг. У результаті тарифи будуть приведені до економічно обґрунтованого рівня, який буде підтверджений незалежною установою, що є позитивним як для органів місцевого самоврядування, так і для виробників та споживачів житлово-комунальних послуг.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Забезпечення ефективності тарифної політики передбачає реалізацію цілого комплексу організаційно-економічних заходів: диференціація тарифів з урахуванням якості, фактичних обсягів теплоспоживання, енергоємності, регіону країни, часу доби, пори року; урахування інвестиційної складової при формуванні тарифів; перехід до стимулювального тарифоутворення; формування механізму мотивації до енергозбереження; встановлення часових меж щодо обов'язкового перегляду тарифів та мінімальні часові терміни їх дії.

Зазначені заходи дозволять захистити споживачів від необґрунтованого завищення тарифів та забезпечити беззбитковість функціонування підприємств житлово-комунального господарства, створити цільові орієнтири щодо регулювання та контролю витрат і прибутку у сфері житлово-комунального господарства.

Список літератури

1. Чиж, В. І. Інформаційне забезпечення управління витратами підприємств житлово-комунального господарства (теорія і практика) [Текст] : монографія / В. І. Чиж – Луганськ: Вид-во СНУ ім. Даля, 2005. – 288 с.
2. Онишук, Г. Экономика жилищно-коммунального хозяйства: новые подходы в формировании ценовой и тарифной политики [Текст] / Г. Онишук // Экономика Украины. – 2001. – № 7. – С. 22-28.
3. Полуянов, В. П. Построение монограм для выбора оптимального тарифа на услуги водоснабжения для населения [Текст] / В. П. Полуянов // Научные труды ДонНТУ. - 2007. – Выпуск 31-3. – С. 219-224.
4. Филюк, Г. М. Фінансово-економічні аспекти тарифної політики на ринках природних монополій [Текст] / Г. М. Филюк // Фінанси України. – 2001. – №2. – С. 55-62.
5. Сенчук, І. Порядок формування та затвердження тарифів на житлово-комунальні послуги в Україні [Електронний ресурс] / І. Сенчук. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/administratywni->

---

posluhy/1680-poriadok-formuvannia-tazatverdzhennia-taryfiv-na-zhytlovo-komunalni-posluhy-v-ukraini.html.

6. Матейко, С. Особливості та проблеми тарифної політики в комунальній сфері України [Електронний ресурс] / С. Матейко. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua>.
7. Про житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс] : закон України від 24 червня 2004 року №1875-IV. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1875-15/page2>.
8. Україна комунальна. Статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistic.jkg-portal.com.ua/ua/statistic/dinamka-debtorskoji--ta--kreditorskoji--zaborgovanost-zhkg-za-perod--z-pochatku-2012-roku>.
9. Паспорт житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/pasport-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva-ukrayini-stanom-na-01-01-2014-672745>.
10. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Економіка та тарифна політика. Стан оплати населенням житлово-комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/ekonomika-ta-taryfna-polityka>.
11. Ровенчак, Т. Г. Тарифна політика – один із напрямів реформування галузі ЖКГ [Електронний ресурс] / Т. Г. Ровенчак. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Stmkb_2013_1_25.pdf.
12. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Економіка та тарифна політика. Інформація про тарифи на послуги теплопостачання. Станом на 1 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/774/TEPLO01.01.15.pdf>.
13. Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 869. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-p>.
14. Рибанчук, В. Л. Зарубіжний досвід формування та управління ринком житлово-комунальних послуг [Електронний ресурс] / В. Л. Рибанчук. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=484>.
15. Положення про Державну інспекцію України з контролю за цінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dci.gov.ua/polojennya.html>.

References

1. Chyzh, V. I. (2005). Information security management costs of housing and communal services (theory and practice). Lugansk: ENU named after Dahl.
2. Onischuk, G. (2001). The economy of housing and communal services, new approaches to the formation of pricing and tariff policy. *Economy of Ukraine*, 7, 22-28.
3. Poluyanov, V. P. (2007). Building Monogram for the optimal tariff for water supply to the population. *Proceedings of DonNTU*, 31-3, 219-224.
4. Fylyuk, G. M. (2001). Financial and economic aspects of tariff policy in natural monopolies markets. *Finance of Ukraine*, 2, 55-62.
5. Senchuk I. (n.d.). The order of formation and approval of tariffs for housing and communal services in Ukraine. Retrieved from : <http://pravo.org.ua/administratywni-posluhy/1680-poriadok-formuvannia-ta-zatverdzhennia-taryfiv-na-zhytlovo-komunalni-posluhy-v-ukraini.html>.
6. Matejko, C. (n.d.). Features and problems komunaltniy tariff policy in the area of Ukraine. Retrieved from : <http://masters.donntu.edu.ua>.
7. The Law of Ukraine "On housing services" on June 24, 2004 №1875-IV. (2004). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1875-15/page2>.
8. Ukraine utility. Statistics. (2012). Retrieved from <http://statistic.jkg-portal.com.ua/ua/statistic/dinamka-debtorskoji--ta--kreditorskoji--zaborgovanost-zhkg-za-perod--z-pochatku-2012-roku>.
9. Passport Housing Ukraine. (2014). Retrieved from : <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/pasport-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva-ukrayini-stanom-na-01-01-2014-672745>.
10. Ministry of Regional Development, Construction and Housing. Economy and tariff policy. Payment of public utility services. (2015). Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/ekonomika-ta-taryfna-polityka/>
11. Rovenchak, T. G. (2013). The tariff policy – one of the directions of reforming housing. Retrieved from : <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

---

bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Stmkb_2013_1_25.pdf.

12. Ministry of Regional Development, Construction and Housing. Economy and tariff policy. Information about tariffs for heating. (2015). Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/774/TEPLO01.01.15.pdf>
13. Cabinet of Ministers of Ukraine on June 1, 2011 № 869 "On ensuring a unified approach to the formation of tariffs for housing and communal services". (2011). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-п>
14. Rybanchuk, V. L. (n.d.). Foreign experience of formation and management of the housing and communal services. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=484>.
15. Regulations on State Inspectorate of Ukraine on the control over prices. (2015). Retrieved from <http://dci.gov.ua/polojennya.html>.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015 р.